

Wyrok z dnia 20 stycznia 2005 r.

I UK 99/04

Prawo do renty okresowej przyznanej z powodu niezdolności do pracy ustaje z upływem okresu, na jaki zostało przyznane (art. 102 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) i podlega przywróceniu tylko wtedy, gdy w ciągu 18 miesięcy od ustania tego prawa ubezpieczony ponownie stał się niezdolny do pracy (art. 61 tej ustawy).

Przewodniczący SSN Józef Iwulski, Sędziowie SN: Andrzej Wasilewski (sprawozdawca), Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 20 stycznia 2005 r. sprawy z wniosku Barbary C. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.-B. o rentę z tytułu niezdolności do pracy, na skutek kasacji wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 20 maja 2003 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 20 maja 2003 r. [...] oddalił apelację wnioskodawczyni - Barbary C. od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bielsku-Białej z dnia 11 czerwca 2001 r. [...] oddalającego jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w B.-B. z dnia 8 listopada 2000 r., odmawiającej wnioskodawczyni prawa do renty na okres po 1 grudnia 2000 r. W rozpoznawanej sprawie Sądy obu instancji ustaliły, iż: (a) na podstawie wniosku z dnia 30 września 1997 r. decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 12 grudnia 1997 r. została przyznana wnioskodawczyni renta okresowa do dnia 30 września 2000 r.; (b) w dniu 27 września 2000 r. wnioskodawczyni złożyła nowy wniosek o przyznanie jej renty, który wobec orzeczenia lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 października 2000 r., że wnioskow-

dawczyni jest zdolna do pracy, został załatwiony decyzją Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 8 listopada 2000 r. odmawiającą przyznania renty; (c) następnie, w toku postępowania sądowego biegli lekarze sądowi w opinii z dnia 26 marca 2003 r. stwierdzili, że w okresie od 2001 r. do lutego 2003 r. u wnioskodawczyni brak było podstaw uzasadniających stwierdzenie jej niezdolności do pracy; dopiero aktualnie stan zdrowia wnioskodawczyni uległ pogorszeniu w porównaniu z jej stanem zdrowia z dnia 28 lutego 2001 r., co prowadzi do wniosku, że w okresie od lutego 2003 r. do lutego 2004 r. wnioskodawczyni była częściowo niezdolna do pracy. Nawiązując do powyższych ustaleń faktycznych, Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku stwierdził w szczególności, że w rozpoznawanej sprawie przedmiotem sporu jest odpowiedź na pytanie, czy wnioskodawczyni jest niezdolna do pracy w rozumieniu art. 57 pkt 1 w związku z art. 12 i art. 13 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.), a w tej sytuacji, pomimo że Sąd Okręgowy w Bielsku-Białej przeprowadził właściwe postępowanie dowodowe na podstawie akt rentowych oraz opinii biegłego psychiatry, który ustalił, że występujące dolegliwości nie powodują niezdolności do pracy: „Mając na uwadze podnoszone przez pełnomocnika odwołującej się okoliczności oraz długotrwałość występowania schorzenia, Sąd Apelacyjny powziął wątpliwość, czy na pewno apelująca jest zdolna do pracy i posługując się treścią art. 382 k.p.c. uznał za celowe ponowienie dowodu z opinii biegłego psychiatry wraz z psychologiem. Na podstawie łącznej opinii wymienionych powyżej biegłych z dnia 26.03.2003 r. ustalono, że na przestrzeni lat 2001 do lutego 2003 brak jest podstaw do przyjęcia, aby uznać ubezpieczoną za niezdolną do pracy. Obecnie stan psychiczny uległ w porównaniu z badaniem z dnia 28.02.2001 r. pogorszeniu w sensie większego nasilenia objawów. Powoduje to okresową częściową niezdolność do pracy od lutego 2003 r. do lutego 2004 r. i konieczność oddziaływań psychoterapeutycznych długotrwałych. Sąd Apelacyjny w pełni tę opinię podziela. Wszystkie te opinie, zarówno sporządzone w postępowaniu przed Sądem I instancji, jak i te sporządzone w postępowaniu apelacyjnym, przesądzają o tym, że na dzień 1.12.2000 r. ubezpieczona była zdolna do pracy. W tym stanie sprawy brak jest podstaw do uwzględnienia apelacji ubezpieczonej pomimo, iż jej stan zdrowia obecnie powoduje częściową niezdolność do pracy. Zgodnie bowiem z art. 61 ustawy emerytalno-rentowej prawo do renty, które ustało z powodu ustąpienia niezdolności do pracy podlega przywróceniu jeżeli w ciągu 18 miesięcy od ustania prawa do renty ubezpieczo-

ny ponownie stał się niezdolny do pracy. W przypadku odwołującej ta niezdolność musiałaby więc powstać do maja 2002 r. Tymczasem z nie nasuwających wątpliwości opinii biegłych wynika, że niezdolność powstała dopiero od lutego 2003 r., a więc po upływie 18-miesięcznego terminu z art. 61. Z tych powodów nie można było przywrócić prawa do renty.”

W kasacji od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 20 maja 2003 r. pełnomocnik wnioskodawczynie zarzucił „niewłaściwe zastosowanie art. 61 ustawy emerytalno-rentowej poprzez nieprzywrócenie ubezpieczonej prawa do renty pomimo, że została przez Sąd uznana za niezdolną do pracy” oraz „rażące naruszenie art. 316 § 1 k.p.c., a także art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności”, ponieważ w opinii skarżącego „w rozpoznawanej sprawie decyzja organu rentowego odmawiającego renty zapadła na długo przed osiemnastoma miesiącami od wydania opinii biegłych sądowych, którzy uznali ubezpieczoną za niezdolną do pracy w czasie wydania opinii. Ustanie prawa do renty nie nastąpiło z mocy samego prawa, ale na podstawie decyzji organu rentowego. Od tej decyzji ubezpieczona odwołała się i na skutek postępowania instancyjnego, a wreszcie i kasacji decyzja ta nie była i nadal nie jest prawomocna. Jeśli więc ustanie prawa do renty ubezpieczonej nie nastąpiło z mocy samego prawa, to dopóki decyzja ta się nie uprawomocni, nie ma podstaw do przyjęcia, że ustało prawo do renty ubezpieczonej. Przecież gdyby zaskarżony wyrok został wydany przed upływem 18 miesięcy od pierwotnego uznania ubezpieczonej za zdolną do pracy, to Sąd niechybnie przywróciłby ubezpieczonej prawo do renty ! Jednak obarczanie ubezpieczonej skutkami przewlekłości postępowania absolutnie nie mieści się w standardach europejskich.” Równocześnie, za celowością przyjęcia kasacji do rozpoznania, w opinii skarżącego, przemawiać ma potrzeba rozstrzygnięcia, „czy Sąd rozpoznając sprawę o przyznanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, uwzględniając art. 316 § 1 k.p.c. może przywrócić prawo do tej renty w sytuacji, gdy po upływie 18 miesięcy od decyzji organu rentowego w toku postępowania sądowego ubezpieczona ponownie została uznana za niezdolną do pracy, przez biegłych sądowych, których opinie Sąd w pełni zaakceptował.” W konsekwencji, w kasacji sformułowany został wniosek „o zmianę zaskarżonego wyroku i przywrócenie jej prawa do renty inwalidzkiej oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.”

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przepis art. 102 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przesądza w sposób jednoznaczny o tym, iż „prawo do świadczenia uzależnione od okresowej niezdolności do pracy ustaje z upływem okresu, na jaki to świadczenie przyznano.” Natomiast art. 61 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych stanowi, że „prawo do renty, które ustało z powodu ustąpienia niezdolności do pracy, podlega przywróceniu, jeżeli w ciągu 18 miesięcy od ustania prawa do renty ubezpieczony ponownie stał się niezdolny do pracy.” Oznacza to, że prawo do renty okresowej przyznanej z powodu niezdolności do pracy, które ustaje z upływem okresu, na jaki świadczenie to zostało przyznane, podlega przywróceniu tylko w sytuacji, gdy w ciągu 18 miesięcy od ustania prawa do renty ubezpieczony ponownie stał się niezdolny do pracy.

W rozpoznawanej sprawie jest poza sporem, że: (a) na podstawie decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w B.-B. z dnia 12 grudnia 1997 r. przyznana została wnioskodawczyni renta okresowa do dnia 30 września 2000 r.; (b) w dniu 27 września 2000 r. wnioskodawczyni złożyła nowy wniosek o przyznanie jej renty, który - wobec stwierdzenia orzeczeniem lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 24 października 2000 r., że wnioskodawczyni jest zdolna do pracy - został załatwiony przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w B.-B. odmownie decyzją z dnia 8 listopada 2000 r.; (c) następnie, Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bielsku-Białej, w wyniku zasięgnięcia opinii biegłego psychiatry sporządzonej w dniu 28 lutego 2001 r., wyrokiem z dnia 11 czerwca 2001 r. oddalił odwołanie wnioskodawczyni od powyższej decyzji odmownej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w B.-B. z dnia 8 listopada 2000 r., bowiem ustalili, że stwierdzone u niej dolegliwości nie powodują niezdolności do pracy; (d) z kolei, Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 20 maja 2003 r. oddalił apelację wnioskodawczyni od powyższego wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bielsku-Białej z dnia 11 czerwca 2001 r., ponieważ na podstawie opinii sporządzonej w dniu 26 marca 2003 r. na zlecenie tego Sądu łącznej opinii biegłych lekarzy sądowych (psychiatry oraz psychologa), Sąd Apelacyjny ustalił, że „wszystkie opinie, zarówno te sporządzone w postępowaniu przed Sądem I instancji, jak i te sporządzone w postępowaniu apelacyjnym przesądzają o tym, że na dzień 1.12.2000 r. ubezpieczona była zdolna do pracy”, a „z nie nasuwających wątpliwości opinii biegłych wynika, że niezdolność powstała dopiero od lutego 2003 r.”, czyli po upływie 18-miesięcznego okresu od daty ustania prawa wnioskodawczyni do pobie-

ranej przez nią renty okresowej (art. 61 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych), przyznanej na podstawie decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w B.-B. z dnia 12 grudnia 1997 r., która ustała z dniem 30 września 2000 r. (art. 102 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych). W tej sytuacji, podniesione przez pełnomocnika wnioskodawczyni w kasacji od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 20 maja 2003 r. zarzuty, iż w rozpoznawanej sprawie doszło do „niewłaściwego zastosowania art. 61 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych” oraz „rażącego naruszenia art. 316 § 1 k.p.c., a także art. 45 ust. 1 Konstytucji RP i art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności” okazały się oczywiście bezzasadne.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² k.p.c. orzekł jak w sentencji.

=====